

بررسی ماهیت و ساختار جوینت ونچر در حقوق ایران

نغمه جوادیپور - وکیل دادگستری - درج شده در مجله کانون وکلا بهار ۱۳۹۴

چکیده

در سال های اخیر با گسترش تجارت بین الملل ، جوینت ونچرها^۱ به یکی از مهم ترین فعالان این عرصه بدل شده اند. ماهیت انعطاف پذیر این ساختار ، اجازه ی استفاده از این نهاد را به فعالان عرصه ی تجارت می دهد تا با توجه به انگیزه ها و اهداف خود، نوع مشارکت مورد نظر خود را انتخاب کرده و دست به فعالیت بزنند. در حقوق کشور ما مقررات خاصی در مورد جوینت ونچرها وجود ندارد و فرضیه ی ما در این مقاله این است که قواعد عام حقوقی و نیز عقد شرکت حقوق مدنی در این زمینه کافی و پاسخگوی نیازهای این ساختار حقوقی جدید نمی باشند. در راستای اثبات فرضیه مذکور در این نگارش در فصل اول از مفهوم و ماهیت حقوقی جوینت ونچرها سخن می گوئیم و در فصل دوم به بررسی تطبیق یا عدم تطبیق ماهیت حقوقی جوینت ونچر با عقد سنتی شرکت می پردازیم و در فصل سوم ؛ به اختصار از حقوق و تکالیف طرفین جوینت ونچر و اسباب زوال آن بحث خواهیم کرد.

کلید واژگان : جوینت ونچر، عقد شرکت، ارکان اصلی ، حقوق و تعهدات طرفین ، زوال جوینت ونچر

مقدمه

^۱. Joint venture

جوینت ونچرها قالب مشارکتی مناسبی برای مقتضیات دنیای تجارت محسوب می شوند. از جمله مزایای جوینت ونچرها می توان به یافتن منابع جدید، دسترسی به بازارهای مصرف کننده ، دست یابی به تخصص و استفاده از نیروی کار ارزان(در کشورهای در حال توسعه) ، برای رسیدن به منافع توسعه ای و تجاری یاد کرد. در دنیای تجارت بین الملل که به سرعت رو به رشد است و نیازمند سرعت، اطمینان و سهولت می باشد، هر روز نهادهای حقوقی تخصصی تر و جدیدتری برای رسیدن به اهداف اقتصادی ایجاد می شوند. امروزه تقریباً تمام کشورها از فرایند جهانی شدن متاثر هستند و کشور ما نیز از این قاعده مستثنی نیست. بدیهی است که شکوفایی و گسترش تجارت به شدت به فضا و بستر امن سیاسی-اجتماعی وابسته است. و روابط تجاری کشورها و افراد در دنیا عموماً متاثر از روابط سیاسی دولت هاست. نا گفته پیداست که وجود بستر حقوقی پویا و مناسب به جلب سرمایه گذاری خارجی ؛ که نیاز کشورهای در حال توسعه است، کمک زیادی می کند. شناخت نهادهای حقوقی جدید در تجارت بین الملل به ما کمک می کند که ساختارهای حقوقی خود را اصلاح کرده و با بهره گیری از ظرفیت این نهادها ، حداکثر استفاده را در راستای منافع اقتصادی خود ببریم.

در کشور ما ساختار و کارکرد جوینت ونچر به قدر کافی شناخته شده نیست و امید می رود تا با بررسی های بیشتر در این زمینه، راه برای تدوین قانون مناسب در این عرصه باز شود چرا که قواعد عمومی و سنتی؛ هرچند راهنمای مبنایی ما هستند، اما کافی به نظر نمی رسند و در نهایت ممکن است به کمرنگ شدن اقبال جهانی برای سرمایه گذاری در ایران و مشکلات دیگر منجر شود.

فصل اول: مفهوم و اقسام جوینت ونچر

در این فصل ، مفهوم و انواع جوینت ونچر را در دو بخش مجزا بررسی می کنیم.

بخش نخست؛ مفهوم جوینت ونچر

در ابتدا باید گفت که جوینت ونچر یک اصطلاح دقیق حقوقی نیست. و تقریبا در هیچ یک از نظام های حقوقی تعریف نشده است. با این حال از پرکاربردترین اصطلاحات در حقوق تجارت بین الملل است که امروزه تقریبا در تمام زبان های دنیا وارد شده و با معانی متنوع و مختلف مورد استفاده قرار می گیرد. و بر خلاف تصور رایج ، این اصطلاح از حقوق انگلستان ریشه نگرفته و ابتدا در حقوق اسکاتلند به کار گرفته شده است.(خزاعی؛ حسین؛ ۱۳۸۶؛۱۹۳). این اصطلاح از سال ۱۹۸۰ به بعد در آرای دادگاه های آمریکا مورد استفاده قرار گرفت. امروزه در آمریکا لغت جوینت ونچر معادل لغت موسسه^۲ با تاکید بیشتر بر مفهوم ریسک به کار می رود. ژان شاپیرا یکی از حقوقدانان فرانسوی جوینت ونچر را این گونه تعریف می کند: جوینت ونچر عبارت است از یک چارچوب حقوقی همکاری که در آن خطرات احتمالی و مدیریت میان طرفین تقسیم می شود. این همکاری ممکن است شکل یک شرکت واقعی را داشته باشد (مثال: موافقت نامه های گتی سونوتراک^۳) ؛ یا به صورت قرارداد باشد بدون ایجاد شخصیت حقوقی (مثال: موافقت نامه بتلیم استیلامکو در سال ۱۹۶۰) یا بالاخره شرکت به ضمیمه قرارداد کار و سرویس باشد.(موافقت نامه ۱۹۶۶ میان ایران و فرانسه). (ژان

^۲.Enterprise

^۳.Getty -sonotrack

شاپیرا: ۱۳۷۱، ۱۰۵). طبق قانون شرکت های تجاری عربستان، مصوب ۱۹۶۵، جوینت ونچر عبارت است از ترکیبی از اشخاص که اشخاص ثالث از آن آگاهی ندارند. (فرهاد امام، ۱۳۷۱، ۱۲). بعضی از حقوقدانان ایرانی نیز جوینت ونچر را تعهد مشترک دو شرکت ثبت شده با دو تاجر، یا یک و یک شرکت تجاری، مبنی بر انجام کار یا امور معینی که معمولاً محدود به زمان محدودی است، می دانند. بدین صورت که در جوینت ونچر، هر کدام از طرفین شخصیت حقوقی خود را حفظ می کند، ولی به موجب قرارداد، سازمان مستقلی برای انجام امری معین تشکیل می دهند که وظایف آن را به موجب قراردادی که تعهد مشترک یا همان جوینت ونچر نامیده می شود تعیین می کنند ولی اغلب مسئولیت هر یک از شرکت ها در مقابل مقاطعه دهنده تضامنی است و هر کدام از این شرکت ها متضامناً مسئول همان سازمان تعهد مشترک اند. در زبان حقوقی و اقتصادی کشور ما جوینت ونچر را با تعابیر مختلفی ترجمه کرده اند. بعضی از مولفین با توجه به این که این اصطلاح نخستین بار در قراردادهای نفتی مورد استفاده قرار گرفته است، آن را در مقابل قرارداد امتیاز^۴ قرار داده و از آن به قرارداد مشارکت تعبیر کرده اند. برخی نیز با توجه به مشخصه ی اصلی این تاسیس حقوقی، که انعطاف پذیری آن در مقابل ماهیت غیر قابل انعطاف^۵ است، نهایتاً اصطلاح مشارکت انعطاف پذیر را برای این ترجمه مناسب مناسب دانسته اند. (حسین خزاعی، ۱۳۶۶، ۱). علی رغم ابهام موجود در مفهوم حقوقی مشارکت تجاری، نظر به انعطاف پذیری آن، این تاسیس، چارچوب حقوقی مناسبی برای فعالیت های وسیع اقتصادی محسوب می شود. از نظر گسترش فعالیت نیز چنان چه گفتیم، برای اولین بار مشارکت تجاری از طریق صنعت نفت به صحنه ی بین المللی راه یافته است، زیرا مشاوران حقوقی و وکلای وابسته به کمپانی های نفت با شناخت خود از حقوق داخلی آمریکا می توانسته اند عامل انتقال و توسعه آن در صحنه ی بین المللی باشند. از نظر تاریخی

^۴.Concession

^۵.Corporate partnership

در دو مرحله می توان ورود جوینت ونچر را به صحنه ی بین المللی مورد ملحظه قرار داد: در وهله ی اول کمپانی های آمریکایی قرارداد مشارکت را در روابط خویش به عنوان چارچوب حقوقی همکاری های فنی و اقتصادی در داخل و خارج از آمریکا به کار می گرفته اند. در مرحله ی دوم، موضوع به روابط بین کمپانی های امریکایی با کمپانی هی خارجی تسری یافته است. به عنوان مثال ، شرکت های نفتی تشکیل یک قرارداد مشارکت به نام "آرامکو"^۶ داده اند تا برای استخراج و غنی سازی معادن نفت عربستان سعودی مشارکت نمایند. امروزه انعقاد مشارکت تجارتي در سطح بین الملل بسیار معمول شده است. حتی در کشورهای سوسیالیستی^۷ که تضاد فلسفی نظام های حاکم بر آن با سرمایه داری ، مانع از پذیرش چارچوب های حقوقی خارجی بوده است ؛ این موضوع به تصویب مراجع صلاحیت دار رسیده است و به صورت قانون حاکمیت پیدا کرده است. (حسین خزاعی، ۱۳۸۶، ۱۹۳).

بخش دوم: اقسام جوینت ونچر

با مطالعه ی موارد عملی در حقوق تجارت بین الملل ، به انواع بسیار متنوع و گوناگون جوینت ونچر برخورد می کنیم که هر یک از آن ها بر اساس مقتضیات خاص خود و مقررات قانونی کشور یا کشور های محل تشکیل ، شکل خاصی به خود گرفته است. دسته ای از جوینت ونچر ها بدون انجام سرمایه گذاری مشترک و در نتیجه بدون تاسیس یک بنگاه اقتصادی مشترک تشکیل می شود. این نوع را جوینت ونچر بدون آورده^۸ می نامند. در این نوع ، هر یک از طرفین بر اساس قرارداد ،انجام بخشی از فعالیت مشترک را بر عهده می گیرد.

^۶ .ARAMCO

^۸ . در کشورهایی مانند یوگوسلاوی ،رومانی و جمهوری خلق چین ،قوانین مدون سرمایه گذاری که مربوط به خارجی نیز می شود ، به تصویب رسیده است.

^۸ Non – equity joint venture

معمولا نظارت بر کل فعالیت بر عهده ی یک کمیته ی مشترک^۹ قرار می گیرد. اما طرفین هر یک به اسم خود و به مسئولیت خود بخشی از فعالیت مشترک را به انجام می رسانند. این گونه از جوینت ونچرها معمولا بر اساس یک قرارداد همکاری یا یک قرارداد فعالیت مشترک شکل می گیرد ، بدون این که طرفین برای اجرای این قرارداد دست به تاسیس یک بنگاه اقتصادی جدید بزنند. به همین دلیل به این نوع جوینت ونچرها ی قراردادی نیز می گویند.

در مقابل، نوع دیگری وجود دارد که در آن طرفین برای همکاری با یکدیگر و تحقق اهداف مشترک ، دست به تاسیس یک بنگاه اقتصادی جدید می زنند. و آورده های خود را در این بنگاه متمرکز می کنند و هدایت فعالیت از طریق این بنگاه اقتصادی انجام می پذیرد. این دسته را جوینت ونچر با آورده^{۱۰} یا جوینت ونچر سرمایه یا جوینت ونچر های شرکتی می نامند. بنگاه اقتصادی که در نتیجه ی این نوع از جوینت ونچرها ایجاد می شود ، ممکن است فاقد شخصیت حقوقی باشد. در صورتی که بنگاه اقتصادی ایجاد شده ، دارای شخصیت حقوقی باشد، آن را جوینت ونچر شرکتی و بنگاه اقتصادی مذکور را شرکت جوینت ونچر^{۱۱} می نامند. به این ترتیب می بینیم که شرکت جوینت ونچر نه یک نوع خاصی از شرکت تجاری ، بلکه شرکتی است که در اثر تشکیل یک جوینت ونچر و برای دنبال کردن اهداف آن ایجاد می شود.

فصل دوم: آیا ماهیت حقوقی جوینت ونچر با عقود سنتی سازگار است یا جدید؟

^۹ Joint managed committee

^{۱۰} .Equity joint venture

^{۱۱} Corporate joint venture

در میان عقود معین یعنی عقودی که در قانون نام خاص دارد و قانون گذار شرایط انعقاد و آثار آن را معین کرده است ؛ (ناصر کاتوزیان، ۱۳۸۵، ۹۵) عقد شرکت با ساختار جوینت ونچر شباهت بیشتری دارد. این که آیا ماهیت حقوقی جوینت ونچر یا این عقد سازگار است یا خیر، نیازمند بررسی است. عقد شرکت در ماده ۵۷۱ قانون مدنی تعریف شده است " شرکت عبارت است از اجتماع حقوق مالکین متعدد در شی واحد به نحو اشاعه " . مفاد این ماده از فقه گرفته شده است و در آن به ماهیت شرکت توجه شده است نه به اسباب آن. اشاعه در مالکیت جوهر شرکت است و اسباب ایجاد آن می تواند اختیاری و ناشی از اراده ی شریکان باشد یا قهری. (ماده ۵۷۲ قانون مدنی). باید توجه داشت که به طور معمول، شریکان یک هدف مادی و مالی دنبال می کنند که می توان به تقسیم سود و زیان ناشی از اداره ی مشترک تعبیر کرد. البته هیچ مانعی ندارد که هدف از تشکیل شرکت، جنبه ی اخلاقی و اجتماعی نیز داشته باشد. بنابر این در تعریف شرکت می توان گفت: عقدی است که به موجب آن دو یا چند شخص به منظور تصرف مشترک و تقسیم سود و زیان و گاه مقاصد دیگر، حقوق خود را در میان می نهند تا به جای آن مالک سهم مشاعی از این مجموعه شوند. (ناصر کاتوزیان، ۱۳۸۷، ۲۹۹). بنابر این ارکان عقد شرکت را در حقوق سنتی بدین شرح می توان تحلیل کرد:

۱- هر یک از شریکان باید مالی را به عنوان آورده ی خود در این اجتماع بگذارد. این مال ممکن است مبلغی پول یا خدمت باشد. ولی در اقسام شرکت می بینیم که در نظام قانون مدنی به پیروی از فقه امامیه، موضوع شرکت باید حق مالکیت باشد. و دو نفر نمی توانند بر مبنای شرکت در خدمات یا اعتبار خود پیمان ببندند. البته هیچ مانعی ندارد که مالکیت معنوی، حق اختراع، و نام تجاری و سرفعلی، موضوع شرکت قرار گیرد. هم چنین به نظر می رسد که آورده ی یکی از شریکان می تواند خدمت یا اعتبار او باشد، مشروط بر آن که مبنای حق مالکیت مشاع بر مالی قرار گیرد. برای مثال اگر صنعت گری با مالک سرایی پیمان شرکت ببندد که در برابر

خدمات صنعت گر ظرف ۲۰ سال ، او مالک نیمی مشاع از سرا و سود و زیان کارگاهی که بر پا می شود ، به نسبت این مالکیت تقسیم گردد، این پیمان نافذ است. (ناصر کاتوزیان، ۱۳۸۷، ۳۰۰) . بنابر این آورده یکی از ارکان شرکت در مفهوم سنتی آن است. در جوینت ونچر نیز آورده یا سرمایه یکی از ارکان اصلی عقد می باشد. و هر یک از طرفین قرارداد باید برابر تعهدی که پذیرفته است ، پول ، کار ، دانش، یا هنر خود را به عنوان آورده به فعالیت جوینت ونچر اختصاص دهد. این آورده تفاوتی با آورده ی شرکت های دیگر ندارد و می تواند به صورت کار ، پول نقد، و یا مایه ی تجارتي مثل حق بهره برداری از اختراع و علامت تجارتي و تکنیک و دانش باشد. (علی محمد حکیمیان، ۱۳۸۴) .

۲- اموال شرکت (در مفهوم قانون مدنی) باید به طور مشاع به ملکیت همه ی شریکان در اید. برای مثال اگر شریکی ماشین های صنعتی و دیگری زمین و سومی مقداری پول در میان گذارد، تراضی باید بر این مبنا باشد که هر شریک سهم مشاعی از ماشین ها و زمین و پول را دارا شود. وگرنه شرکت تحقق نمی یابد. (ناصر کاتوزیان، ۱۳۸۷) . در جوینت ونچر نیز این رکن وجود دارد. در واقع هدف طرفین ، انجام فعالیت مشترک با استفاده از نهادی است که امکان نیل به اهداف جوینت ونچر را به آن ها بدهد. این ویژگی به خصوص در جوینت ونچرهایی که قصد طرفین ایجاد شخصیت حقوقی مستقل از شرکا می باشد، بیشتر نمایان است.

۳- در عقد شرکت قانون مدنی ، سود و زیان به تناسب سهم شریکان در مال مشاع تقسیم می شود ، ولی مانعی ندارد که آنان به گونه ای دیگر تراضی کنند و سهم شریکی را از سود فزئن تر سازند یا از سهم او در زیان بکاهند. (ناصر کاتوزیان، ۱۳۸۷) . تقسیم سود و زیان در جوینت ونچر نیز ، یکی از ارکان اصلی به شمار می رود. منفعت مورد نظر جوینت ونچر منفعتی است که بین طرفین آن مشاع باشد ؛ لذا قراردادی که به موجب آن هر یک از طرفین ، منفعت جداگانه ای کسب نماید، ولو با فعالیت مشترک ، آن قرارداد از نوع جوینت ونچر

تلقى نمی شود. نتیجه ی منطقی تقسیم منفعت، به عنوان عنصری از عناصر جوینت ونچر، تقسیم ضرر و زیان احتمالی نیز می باشد. اگرچه این نظر اکثریت حقوقدانان حقوق تجارت بین الملل است؛ اما در خصوص چگونگی تقسیم سود و زیان ، دو احتمال وجود دارد :

الف) قراردادهایی که در آن تقسیم ضرر و زیان پیش بینی شده که در این موارد باید بر اساس قرارداد عمل شود.

ب) قراردادهایی که آورده ی یک طرف ، پول و مال و آورده ی طرف دیگر کار یا خدمت اوست ، که در این موارد عدم النفع صاحب کار و خدمت ، ضرر تلقی خواهد شد. (علی محمد حکیمیان، ۱۳۸۴).

چنان چه دیدیم این ۳ رکن هم در ساختار جوینت ونچر و هم در ارکان عقد شرکت مورد نظر قانون مدنی مشترک بود. اما آیا جوینت ونچر عناصر اصلی دیگری نیز دارد که آن را در زمره ی یک عقد جدید در آورد؟ در پاسخ به این سوال باید گفت که در جوینت ونچر علاوه بر موارد ذکر شده ، ارکان دیگری نیز وجود دارد که از عناصر جدایی ناپذیر آن محسوب می شوند. در ذیل به بررسی برخی از این ارکان می پردازیم.

کنترل مشترک بر امور جوینت ونچر: در حقوق داخلی آمریکا تقریباً کلیه ی دادگاه ها بر این امر اتفاق نظر دارند که در جوینت ونچر کنترل امور مشترک با طرفین است. (با این حال در مورد میزان این کنترل اتفاق نظر وجود ندارد. (علی محمد حکیمیان، ۱۳۸۴) . نظام حاکم در مورد کنترل بر فعالیت مشترک در جوینت ونچر در مقایسه با عقد شرکت مورد نظر در قانون مدنی به کلی متفاوت است. روح جوینت ونچر و مقتضیات دنیای حقوق تجارت که سرعت و اطمینان و اعتماد است، اقتضای کنترل مشترک را دارد. حال آن که در عقد شرکت ، اداره کردن مشترک تابع اذن طرفین است . و اذن نیز جایز است. و طبق نص صریح ماده ۵۷۸ قانون مدنی ،

شرکا همه وقت می توانند از اذن خود رجوع کنند مگر این که اذن در ضمن عقد لازمی داده شده باشد که در این صورت مادام که شرکت باقی است ، حق رجوع ندارند.

وکالت متقابل: منظور از وکالت متقابل در رابطه ی حقوقی جوینت ونچر آن است که هر یک از طرفین قرارداد به اختیارات حاصل از ان، حق انجام کلیه ی اموری را که برای جریان و پیشرفت کارها ضروری به نظر می رسد ، داشته باشند. در این صورت هر یک از طرف های قرارداد می توانند به نام خود و به وکالت از دیگری وارد معامله شوند و تعهداتی را بر عهده گیرند که البته این معاملات ، هر دو طرف را متعهد می سازد. در حقوق آمریکا ، وکالت متقابل از ویژگی های مشارکت^{۱۲} است. و درمورد جوینت ونچر اختلاف نظر وجود دارد ولی اکثریت محاکم قائل به وجود ان در جوینت ونچر هستند. (علی محمد حکیمیان، ۱۳۸۴). به نظر می رسد که در عقد شرکت مورد نظر قانون مدنی ، وکالت متقابل باید صریحا اعطا شده و حتی در صورت اذن سایر شرکا برای اداره مال مشاع ، این وکالت باید تصریح شود. ماده ۵۸۲ نیز که می گوید شریکی که بدون اذن یا خارج از حدود اذن تصرف در اموال شرکت نماید ، ضامن است ؛ نیز موید نظر نگارنده است. وکالت نیز طبق نظر مشهور فقها "استنابه فی التصرف" است (اسدالله لطفی، ۱۳۸۵، ۳۱۲) ، که نه تنها ایجاب و قبول آن باید صریح باشد بلکه حتی اگر وکالت ضمنی را نیز قبول کنیم، باز هم در چارچوب عقد سنتی شرکت قابل توجیه نخواهد بود.

ارکان دیگری نیز در جوینت ونچر نظیر تعهد به شرافت ، وجود دارد که آن را از عقد سنتی شرکت قانون مدنی جدا می سازد.

^{۱۲}.Partnership

باید توجه داشت که مفهوم شرکت مبتنی بر بناء عقلا و عرف تجارتي معمول میان مردم می باشد. و به صرف شباهت برخی ارکان ، نمی توان آثار و احکام عقد سنتی شرکت را بر جوینت ونچر ها بار کرد. نکته دیگر این که برای تحلیل مباحث شرکت، باید به زمینه های اجتماعی و اقتصادی تشکیل شرکت نیز توجه کرد. در واقع برای تشخیص میانی حقوق شرکت ها ، بایستی به مبانی اقتصادی آن نیز توجه شود تا ماهیت و ساختار آن به درستی تحلیل گردد. (سید علی سید احمدی سجادی، ۱۳۸۷).

فصل سوم: آثار جوینت ونچر در روابط طرفین

حقوق و تکالیف طرفین:

یکی از مهم ترین حقوق طرفین جوینت ونچر، کنترل مشترک بر امور جوینت ونچر می باشد. در یک جوینت ونچر که یک رابطه ی مشارکتی و مبتنی بر حسن نیت برای کسب منافع از پیش تعیین شده است ، طرفین حق کنترل مشترک بر امور جوینت ونچر را برای خود قائل هستند. در حقوق داخلی آمریکا ، در برخی از آرا ، حق کنترل مستقیم و برابر ، وقتی اهمیت می یابد که شرکت متضرر شود و از چگونگی تقسیم ضرر صحبتی به میان نیامده باشد. در این اوضاع اجرای کنترل مستقیم بر امور جوینت ونچر، ضابطه ای برای تفکیک اشخاصی است که باید بدون محدودیت ، ضرر و خطر را پذیرا باشند. البته در مواردی که از ملیت های مختلف باشند؛ معمولا از حق کنترل مستقیم خود انصراف نمی دهند. حق کنترل بر امور شرکت ابعاد دیگری نظیر حق کنترل مدیریت، حق کنترل فنی و تکنولوژی را نیز در بر دارد.

تکالیف طرفین: در یک جوینت ونچر طرفین، تعهدات بسیاری نیز دارند که یا جوینت ونچر مبتنی بر آن منعقد شده است و یا آن را در حق قرارداد اصلی خود ذکر می کنند. مهم ترین آن ها عبارت اند از:

تعهد به اطلاع رسانی: معمولاً طرفین در توافق های اصلی خود ، سازو کارهایی را پیش بینی می نمایند ؛ که اطمینان حاصل کنند اطلاعات کافی گردآوری، گزارش و ارزیابی خواهد شد. (علی محمد حکیمیان ۱۳۸۴) .

تعهد به حفظ اسرار: در توافق نامه های همکاری مشترک ، یا قبل از امضای توافق نامه های اصلی و یا در جریان آن ، طرفین متعهد می شوند که حافظ اسرار جوینت ونچر باشند. (علی محمد حکیمیان، ۱۳۸۴)

اصل عدم رقابت: شرکا باید در توافق نامه های همکاری مشترک تاکید کنند که دست به فعالیت های تجاری که موضوع جوینت ونچر است ، نخواهند زد. این نوع ممنوعیت باید تفکیک و در هر مورد مطابق قوانین رقابت و ضد تراست مشخص شود. (علی محمد حکیمیان، ۱۳۸۴)

زوال جوینت ونچر

یکی از موضوعاتی که باید در مذاکرات طرفین جوینت ونچر مورد توجه قرار گیرد و در موافقت نامه های آنان به دقت تنظیم گردد ، مسائل مربوط به شرایط فسخ و انحلال جوینت ونچر می باشد. عوامل احتمالی فسخ جوینت ونچر عبارت اند از:

الف) انقضای مدت جوینت ونچر که می تواند محدود به مدت زمان مشخص یا تحقق موضوع مورد نظر و اهداف تشکیل جوینت ونچر باشد.

ب) توافق بین شرکا برای پایان دادن به حیات جوینت ونچر

ج) نقض اساسی قرارداد به وسیله ی شرکا

د) ورشکستگی جوینت ونچر یا شرکای ان

ه) پیش بینی حق خروج یا انحلال برای طرفین یا یک طرف جوینت ونچر

و) به بن بست رسیدن شرکا در خصوص تصمیم گیری امور اداری یا تجاری جوینت ونچر

ز) تغییر در کنترل و مدیریت جوینت ونچر یا انتقال یکی از شرکت های شریک به شرکت دیگر

پس از فسخ و انحلال جوینت ونچر می توان از روش های ذیل استفاده کرد:

الف) نقد کردن و تصفیه ی اموال از طریق فروش ان ها

ب) فروش به شخص ثالث

ج) خرید توسط یکی از شرکا (علی محمد حکیمیان ، ۱۳۸۴ ، ۵۴)

نتیجه گیری

از مجموع مباحث مطرح شده دریافتیم که گسترش حقوق تجارت بین الملل ، در خود نهادهای حقوقی جدیدی را برای رسیدن به اهداف اقتصادی خود تولید کرده است. یکی از این ساختار های نوین، قالب

مشارکتی جوینت ونچر است که انواع مختلفی دارد. قانون گذاران کشورهای مختلف با توجه به سطح توسعه یافتگی و نگرش های سیاسی - حقوقی خود، سعی در تدوین قوانین مختلف برای سامان بخشیدن به این قالب پر طرفدار در تجارت بین الملل کرده اند. از آن جا که قواعد عمومی و عقود سنتی مشابه در حقوق ما ، پاسخگوی همه ی نیاز های مقتضیات ذکر شده نیست؛(البته از نظر مبانی تئوریک بسیار پر بار است و می تواند راه گشا باشد) لذا شایسته است در این زمینه مجموعه مقررات منسجمی تدوین شود تا هم باعث غنای ادبیات حقوقی کشورمان گردد و هم به جلب سرمایه گذاری خارجی و در نهایت شکوفایی اقتصادی کمک کند.

فهرست منابع

- ۱- امام فرهاد ، (۱۳۷۱) ، حقوق سرمایه گذاری خارجی در ایران ، چاپ اول، ص ۱۵
- ۲- حجت الاسلام حکیمیان علی محمد، (۱۳۸۴) ، بررسی ماهیت و ساختار جوینت ونچر، مجله حوزه و دانشگاه ، شماره ۴۴
- ۳- خزاعی حسین، (۱۳۶۶) ، بررسی اجمالی مفهوم جوینت ونچر در حقوق آمریکا و حقوق بین الملل، مجله حقوقی شماره ۱۳
- ۴- خزاعی حسین، (۱۳۸۶) ، حقوق تجارت بین الملل مشارکت تجاری، جلد ششم، چاپ اول ، تهران :قانون، ص ۱۹۳

۵- سید احمدی سجادی سید احمد، (۱۳۸۷) ، تحلیل شرکت از دیدگاه حقوق اقتصادی، مجله اندیشه

های حقوق خصوصی ، شماره ۱۳

۵-ژان شاپیرا ، (۱۳۷۱) ، حقوق بین الملل بازرگانی ، ترجمه دکتر ربیعا اسکینی ، چاپ اول، تهران:

سحاب ص ۱۰۴

۶-کاتوزیان ناصر، (۱۳۸۵) ، حقوق مدنی قواعد عمومی قراردادها، جلد اول، چاپ هفتم،

تهران:کتابخانه گنج دانش ، ص ۹۵

۷-کاتوزیان ناصر ، (۱۳۸۷) ، دوره ی مقدماتی حقوق مدنی عقود معین، جلد اول، چاپ یازدهم،

تهران:کتابخان گنج دانش، ص ۲۹۹

۸-لطفی اسدالله ، (۱۳۸۵) ، مباحث حقوقی شرح لمعه، جلد اول، چاپ سوم ، تهران:مجد، ص ۳۱۲